

List izhaja vsak petek

in velja za navadne naročnike s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat.-pol. društva je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku ni sovredniku **Matiji Kravanja-i** v nunskih ulicah h. šte. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold, če dvakrat, 12 s., če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Katoliška duhovščina in liberalci.

Sklep.

Pod tim naslovom smo marsikako drobtinico priobčili, kako so se obnašali liberalci po drugih deželah, posebno na Francoskem in na Italijanskem; še marsikaj bi lahko povedali, kar so počenjali in kar še počenjajo proti veri, duhovščini in katoliškemu preverjenju na Španjskem, po Nemčiji in Avstriji; — ali nekaj bi nas to preveč mudilo, nekaj bo še priložnost (da bi tako ne!), o tej reči govoriti. Po tem, kar smo pisali o liberalcih in njih obnašanju, spozna jih lahko vsak in njih namene pregleda.

Liberalci so si povsod enaki. Naj si ravno zapišejo na svojo zastavo: „Svoboda in enake pravice za vse“, to jim je le pretveza, da sebi pridobijo neomejeno moč, počenjati, kar se jim ljubi, za drugih pravice se ne zmenijo. Kar liberalci počenjajo in nameravajo, ni nič drugega, nego robstvo in tatvina; kajti oni težijo le na to, da podirajo in rušijo pravice prirojene in pridobljene, posameznih in moralnih oseb, bodi si v verskih, političnih ali gospodarskih zadevah. Podirati božje in človeške pravice, je njihova moč, ali sezidati na razvalinah kaj pozitivnega ali stalnega, tega ni še in tudi ne bo liberalizem mogel; kajti brez stalnih načel, ni mogoče, kaj stalnega sezidati. Liberalizem sedanj pa nima stalnih načel. Zvija se pod sto-in stoterimi oblikami. Kar danas kot pravično in naravno pripoznava, jutre za nepravilno in nenaravno razglasi. Doslednosti in pravice ne pozna. Le v tem si je dosleden, da podpira in ruši, kar je božjega in pravičnega; laž in zvijača ste njegova doslednost; z lažjo, zvijačo in krivico pa stalnih družbinskih podlag sezidati ne moreš. Sedanja negotovost vseh družbinskih razmer je delo njegovo, in gorje sedanjim narodom in državam, ako se ne zuebijo verig, v koje jih je liberalizem uklenil: propad, poguba in sužnost jim preti. Liberalizem, kakor se sedaj po svetu šopiri in gospodari, ni nič drugega, nego gola brezvernost in brezbožnost; brezvernost in brezbožnost ste pa uzrok propadu narodov in držav.

Kdo, ki ima še srce za srečo in blagor svojega naroda, ne bo se vstavljal z vso močjo vsakemu početju pogubnega liberalizma?!

Mi Slovenci odbijamo zdaj le še ptuji, nemški, deloma tudi italijanski liberalizem; lastnega liberalizma smo še obvarovani, in zdi se, da se ptujega očitno kazati, nekateri naši narodnjaki celo sramujejo, da si ga znabiti pod surko v srcu gojé; vsaj pred „ljudstvom“ nočejo še veljati za liberalce. Bati se je pa vendar - le za prihodnost; kajti nekateri narodnjaki nameravajo pot pripraviti ptujemu liberalizmu tudi med naše slovensko ljudstvo z ravno tisto pretvezo „svobode“ in „enakopravnosti“, kakor smo videli, da se je to godilo drugod. Ali, do sedaj, čestitemo si in ponosno to rečemo, je slovensko svobodoljubje sploh še neoskrunjeno, in ni prišlo še ob veljavo, kakor je prišel ptuji liberalizem. Zato smo govorili v naših člankih le o „liberalizmu“ (v vulgarnem pomenu) in ne o svobodoljubji. Slovensko svobodoljubje imamo še v časti, in hočemo je v časti ohraniti; zato je bomo na vso moč branili, da se ne onečasti, omadežva in da ob veljavo ne pride.

Tudi ni vse eno *liberalizem* in *svobodoljubje*. Qui bene distinguit, bene docet. Tudi je nismo počiti začeli *mi*, temveč *oni*, kojim ima biti *molzna kravica*. Molzna kravica ima jim biti svobodoljubje; zato že govorijo o privilegijih, o pravicah „nekaterih stanov“, zato že strašijo ljudstvo z „raboto“ (zakaj ne tudi z desetino, s kvartezom i. t. d.? Zakaj se tega ne upate še izreči?). Tako smo slišali govoriti do zdaj le liste, kakor so: „N. fr. Pr.“ „Morgenpost“ „Vorstadtzeitung“ „Tagblatt“ i. t. d., kedar so nameravali prikupiti si ljudstvo za svoje sebične namene in je nastaviti proti duhovščini. Ne kažite se tako hitro v pravi podobi: previdni svobodnjaki!!

Dopisi.

Od Branice, dne 3. septembra. Ako so nasprotniki sv. cerkve še sprejemljivi za resnico, menim, da, ako jih zgodbe preteklosti nič ne učé, morale bi jih pa vsaj zgodbe sedanjosti kaj sparnetovati. Vže sam način vojskovanja, kakor se namreč razvija pod zastavo resnice i na drugej strani pod zastavo lažnjivega liberalizma i brezboštva, mislim, da jasno kaže, na kateri strani je resnica in so zlahtni, sveti nameni; pa ne ljubi se nam tu vstrič napisati način boja te i une vojske. To pa konstatujemo, da slovenski narod je zadnji čas vnovič čestitljiv o dokazal, da je zlahtnega srca, da stoji i hoče stati i bojevati se pod zastavo resnice, ktero pred nami nosijo i krepko dvigujejo naš sivolasi sveti Oče Pij IX. — Ali mar ni ravno zdaj ves slovenski narod združen v stoterne procesije z molitvami i prejemanjem sv. sakramentov javno dokazal, da je vnet za sv. cerkev i da ljubi njenega poglavarja, da je i hoče biti katolišk, veren i pobožen narod? Mislim i upam, da tisti, ki so ali hočejo biti voditelji našemu narodu, ki morajo kot narodovi zastopniki spoštovati, čem reči, zasto pati i zagovarjati narodove želje, zahteve i težnje proti vsakterim nasprotnikom - upam, da zdajci spoznavajo i so prepričani, da naš narod nima i noče zveze z brezbožnim liberalizmom, ter da bodo naprej toliko trdeje stali na stališču našega naroda, dobro vedé, da nihče ne more služiti dvema gospodoma.

Pa, da ne zajdemo predaleč od svojega namena, obrnimo se zopet k omenjeni procesiji posebno gledé naše doline; politiko naj delajo drugi.*) Vse procesije po Slovenskem — kakor beremo i slišimo — bile so ogromne; ali velikanske, kakor je bila goriška 2. dne t. m. na sveto Goro, ni še bilo. Če so se drugod množice štejele na deset i dvajset tišuč, na sveti Gori je bilo zadnje število vsaj podvojeno, kajti vse površje vrhunca je bilo natlačeno ljudi. Ako se genesis — postanek — te procesije preudari, moramo glasno izreči, da se tako ogromnega števila nikakor nismo nadejali. Kako se je drugod „agitvalo“ (!) za procesijo, ne vemo, a kako se je po naši dolini i po bližnjem Krasu, to nam je dobro znano. Ko bi nam „Glas“ ne bil naznanil, ne bi bili vedeli, da se je poslalo vabilo vsaj gg. dekanom, kajti iz naj gotovejših virov morem sporočati, da tukajšnej i kraškej duhovščini ni prišlo nikakoršno vabilo v roke. Le iz časopisov se je izvedelo, da bo procesija. To i namen procesije se je naznanil ljudstvu i vže je bilo vse navdušeno i po naših krajih želelo je povsod s procesijo od doma odriniti. Uzroke, da se to v obče ni storilo, pustimo; pristavljam le, da, ko bi se bila vsaka duhovnja s procesijo od doma vzdignila, bilo bi iz naše doline i bližnjega Krasa blizo toliko tišuč došlo na Goro, kakor nas je sicer stotin priromalo. Na sveto Goro došedše nas je posebno veselilo i ginilo, videti med seboj tudi našega vikšega pastirja, ki vkljub svojej sivej starosti niso se bali težavnega pota. Od stopnjic dalje peš gredoče jih je ljudstvo tako obsulo i poljubovalo, da so se le s pomočjo drugih duhovnov mogli iz gnječe iztrgati i pot nadaljevati.

Konečno še omenimo, da je neka mestna druhal hotela po-

*) Zakaj samo drugi?

božnost naših romarjev žaliti i zasmehovati s tim, da je po Travniku litanije pevajočim odgovarjalo s pevanjem brezbožnih kvant. Pa kraški možje so pokazali, da se ne ustrašijo vsacega mestnega fantalina, a ona druhal je pete odnesši priznala, da „Travnik“ — ni njen.

Iz Solkana, 4. sept. — Nekateri slovenski gospodiči iz Gorice so se začeli v Solkanu prav brezbožno vesti. Znano je, da so te baže inteligentnih činov v mestu v ožjem krogu že prej počinjali, zdaj so se že tudi v Solkanu šopiriti začeli. Tako je ni davno znan gospodič nekako našemljen v neki tukajšnjih kerčem sv. cerkvena opravila prav pohujšljivo predstavljal. Čuditi se moramo našemu kerčmarju, da kot dober kristjan kaj tacega v svoji hiši dopusti. — Tisti dan pred procesijo kat. društva so pobožni romarji zvečer skoz Solkan gredé popevali litanije Matere božje. Prederznost teh goriških gospodičev, ki inteligencijo prodajajo, bila je tako velika, da so se med romarje vrinili in začeli na vse gerlo popevati narodne pesmi. Ko so jih nekateri tukajšnjih domačih fantov opomnili, naj v miru pusté pobožne romarje, izrazil se je eden teh gospodov tako-le: „Le tiho bodite, če nočete piti rudeče župe.“ Take rožice cvetejo, kjer kako steblo liberalizma požene!*)

Iz Volč, 5. sept. — Dne 29. t. m., v praznik sv. Mihela, pojde procesija za sv. Očeta **) k M. B. na Mengore, k stari, na Tominskem priljubljeni romarski cerkvi, od katere ljudje pravijo, da je le eno stopinjo nižja, kot sv. Gora.

Z mnogimi duhovni sem že govoril o tej zadevi, a vsak mi je pritrdil z veseljem rekoč: Mi smo predaleč, in ljudstvo nima časa vdeležiti se procesije 2. sept. na sv. Gori; — na Mengore pa pojdemo!

Na Mengore pojdemo! Zato prosim one duhovne pastirje, s katerimi govoriti nisem imel priložnosti, pa se vendar te procesije udeležiti mislijo, naj mi dadó do časa vedeti, da bom mogel vse preskrbeti. Spoved naj vsak doma opravi; od ranega jutra do 10^{1/2} se bo maševalo in obhajalo, po tem bo pridiga in velika maša. Daljni župniki, kurati in vikarji lahko doma mašujejo, ako jim drago, ker bodo bližnji duhovni za maše v romarski cerkvi skrbeli.

Anton Rutar,
župnik.

S Tominskega, 5. sept. Dne 1. sept., v nedeljo in praznik angelov varhov, pozabil je bil nekdo pri sv. L . . . na 3. božjo zepoved, ter je v veliko nevoljo svojih sovaščanov celi ljubi dan v globoki in ozki strugi reke Idrije med visokima stenama od K . . . plava zastale, pod skalami potaknjene rekije od drv vèn vlačil in si bil že lep kupič napravil. Drugo jutro so delalci ravno tam za Ž . . . plav strugo popravljali. Zvon zazvoni. — Pojdemo k maši, reče eden; danes bo maša po rajncem T. (Bil je rajnik priljubljen plavičev nadzornik.) — Rečeno storjeno. Med mašo se odtrga velik kos desne brežne stene, zagrmi v globočino, in podsuje imenovani kupič drv. Da delalci ne grejo k maši, vsi so bili mrtvi!

S Krasa, 6. sept. — t — Pisal sem v prvi polovici avgusta (gl. 1. 7. „Glas“), da hodi komisija (okr. glavar g. Mali, brestovski vikar, g. J. Kumar, in g. Štok) okrog po Krasu in presojuje, kje bi se imeli nar pred napraviti vodnjaki (štirne). 5., 6. in 7. avg. je hodila omenjena komisija po doljenem, ^{26/8} po gorenjem Krasu. Določeno je, da dobodo že letos vodnjak naslednje vasi: Brestovica (2 vodnjaka); Mavhinje, Cerovlje, Samotorca (pri Zgoniku), Preserje, Mali Dol (pri Komnu) Žerje (pri Povirji) Grahovo Brdo (pri Utovljah). Naj manj kakih 5000 gold. mora dotični javni zalog predplačati, da bo moč se dela lotiti; komisija pa je preudarila celó 9000 gold., ali nekaj, gre zanašati se, da dajo občine same. — Naši učitelji so novih plač jako veseli, želeli je, da bi bila *hoja otrok v šolo* in končni *napredek v pravi primeri zboljšanimi učiteljskimi plačami* in s tem, kar nove šolske postave zahtevajo. Glejte, gospoda, ki vas to zadeva, da ne pridemo z našim šolstvom s konja na osla. — In, ker že o šolstvu govorim, kako to, da ni „Glas“ prinesel oznanila zastran razpisanih učiteljskih služeb v okraji sežanskem? ***)

S Kanalskega, 6. sept. — Dne 1. sept., v praznik angelov varhov, so prečastiti gospod dekan iz Kanala v Srednjem nad Ročinjem blizo benečanske meje novo vikarijsko cerkev sv. Trojici na čast blagoslovili. Da je bilo vseh duhovnov 9 in velika množica ljudstva s Kanalskega, Tominskega in Benečanskega zbranega, to tebe, dragi čitatelj, ne mika, in dejal mi boš: Kaj meni to mar? moja paša je le na polji visoke politike. Vendar

potrpi. Ti si Slovenec, Slovenec pa je dober katoličan; toraj te mora zanimati, da izveš, kako se zgledna kanalska fara razcveta. Leta 1846 se je napravil nov vikarijat v Levpi, 1871 v Plaveh in zdaj na Srednjem; v istem času se je na Vrhu zidala sv. Antonu, in v Paljevem sv. Kvirinu na čast nova cerkev. *) To dobro dé slovenskemu srcu v času, ko na Laškem lepe cerkve v magazine, konjake in kosarne spreminjajo. Si li naravoljub? Srednje ti ponuja velikansk razgled čez vse goriške hribe, in velik del friulke ravnine. Očaran strmiš ogledovaje visoke planine v polokrogu raztezati se od Ratitovca nad Železniki preko Lajnarja, Črne prsti, Kuka, Krna, in karnskih alp do njih južnega roba. Si li narodoljub? Presunila je tvoje srce slovenska maša, ki so jo vrli kanalski pevci po navadi izvrstno peli. V nedeljo po sv. Mohorju sem bil pri sv. Olbenku na Benečanskem. Tam so duhovni iz Čividada prelepo in premilo péli, pa — latinski. Za ljudstvo je to bilo, kakor da bi jim bil kedo v lepi francoščini govoril. Da bi bil videl na Srednjem benečanske Slovence, kak vtis je na nje slovensko petje včini! Na! če si politikar, — in politikar je danes vsak — povem ti, da je na nazoča dva benečanska duhovna petje in pridiga v pravilni slovenščini govorjena večji vpliv imela, nego 10 vvodnih člankov prvega slovenskega političnega lista. Da se vidiva drugi pot!

Iz Cerknega, 9. sept. Tudi mi smo šli včeraj, v praznik rojstva D. Marije, na boj. Ne bojte se, — šli smo brez pušk in sabelj; — krvi nij teklo; — bojevali smo se z uma svitlim in sè srca ognjenim mečem, bojevali smo se pod zastavo Gospoda vojsknh trum z *molitvijo* zoper sovražnike božjega kraljestva na zemlji, zoper nasprotnike sv. cerkve; imeli smo *Pijevo procesijo*. Predaleč smo od sv. Gore in nij bilo nam mogoče, udeležiti se skupoma shoda ondašnjega 2. sept. — Od vseh krajev so vrel iz vse dekanije ljudje skup: iz Novak, Otaleža, Jagodišč, samo Bukovo je imelo poseben sprevod na Police. Glavni cerkljanski sprevod pa je šel od sv. Jerneja v farno cerkev v Cerkno. Papeža zadevajoče prošnje v litanijah je ljudstvo posebno srčno in krepko povdarjalo. Po procesiji je bil primeren govor, potem peta sv. maša. Bog usliši naše prošnje!

Iz Brd, 10. sept. Hvale vredni „Glas“ si zadnjič prinesel veselo novico od velikanske procesije, ki se je vzdignila skorej od vseh krajev naše nadškofije, in celó iz drugih škofij, na sveto Goro, sprositi sveti katoliški cerkvi in njenemu poglavarju pomoč iz nebes po prošnji Marije D. Razglasi tudi od nas iz Brd enako veselo novico, da tudi pri ljudeh, ki prebivajo po teh naših lepih vinskih goricah, še krepko živi sveta katoliška vera vkljub marsikterim nasprotnikom, ki se jih nikjer ne manjka. Pokazali so jo ne le pri omenjeni sveto-gorski procesiji, temuč tudi pri lepem shodu 8. dan t. m. pri cerkvi Matere božje na *Vrhovlji* verh Brd. —

Ker niso mogli naši ljudje zaradi mnogih okoliščin tako vdeležiti se procesije na sveto Goro, kakor so želeli; sklenili so, sè svojimi duhovniki napraviti še posebno procesijo k omenjeni cerkvi na Verhovlje, kjer je vsako leto 8. sept., na rojstvo D. M., velik shod. Poslužili so se letos te lepe priložnosti tako, da so skorej iz vseh duhovnij lepih naših Brd v procesijah gori šli. Pervi sprevod je prišel iz Kožbane, dasiravno po slabih planinskih potih; drugi iz Cerovega in nekaj iz Št. Ferjana, ki se je v Kviškem združil z obilno procesijo te fare; tretji iz Gradnega. Ob 8. uri pa se vzdigne procesija iz Biljanske fare sè svojimi vikarijami in sè Št. Lovrenško faro, ki se združi s procesijo Št. Martinske fare ter se veličastno pomikuje lepo vrejena proti Verhovlju, kamor dospe okoli 10. ure. Kakšen veličasten pogled, videti tukaj na tem krasnem verhu pobožno ljudstvo sè svojimi duhovniki skorej iz vseh Brd! — Bilo je kakšnih 5 do 6 tisuč ljudi. — Po dokončanih litanijah in priporočenju milostni Materi se začne (vsako leto tukaj navadno) cerkveno opravilo s pridigo, ki so jo imeli na pred cerkvijo postavljenem odru č. o. Aleksander iz Kostanjeviškega samostona (pri Gorici), v kateri so prav živo razlagali zdanjni žalostni stan sv. katoliške cerkve in sv. Očeta papeža, opominovaje k pomoči z molitvijo in milošnjo. — Potem je bila slovesna sv. maša, in na zadnje obhod s presv. R. Telesom. Naj bi se blagoslov Božji znad Marijinega vrha razlil nad sv. cerkev in sv. Očeta, pa tudi nad mali delček krščanske črede, nad Brice naše; naj bi Bog blagoslovil tudi njih vinske gorice, ki do sedaj, hvala Bogu, razun nekterih krajev, lepo stojé z lepim že precej zrelim rumenim, zdravim grozdem, ki obeta, če ne obilno, pa dobre in sladke kapljice. —

Po dokončani vsi slavnosti je lepo postregel tukajšnji gosp. kaplan, Anton Samar, vsem 14 duhovnim z dobrim obedom, pri katerem se je več lepih napitnic napravilo, n. pr. na zdravje in zmago sv. Očetu papežu, na zdravje našemu nadškofu, na edinost in bratovsko ljubezen tukajšnjih duhovnikov itd.

*) Od Slovencev bi ne bili kaj takega pričakovali. Ur.

**) Se ve, da z dovoljenjem prč. kn-nadškofijskega redništva. Ur.

***) Stvar je prav naravna. „Glas“ ni še predrl v deveto vas. Sežana je predaleč, gospod nadzornik preblizo, zato morebiti ne vesta še za deželne časnike. Ur.

*) Tudi na Gorenjempolji se je l. 1849 stara cerkvica vsa prezidala, ter večja, čedna cerkev napravila; popravile so se v tem času tudi vse štiri njene podružnice. Ur.

Pred odhodom se je še sklep storil, da, ako Mati milosti sprosi srečno zmago sveti katoliški cerkvi in rešitev njenemu poglavarju, svetemu Očetu papežu, in ako to pričujoči duhovni še doživijo, hočejo se vsi ravno tako zopet v zahvalo na Vrhovlji zbrati, kakor so se 8. sept. t. l. Z Bogom!

Rodoljub.

Černiška fara se je bila namenila, procesijo za sv. Očeta k Devici Mariji na Vitovljah 16. sept. napraviti in je k temu tudi privolenje od kn.-nadšk. ordinariata dobila.

Po splošnji želji faranov pa bo ta procesija namesti 16. t. m. že 15. sept., to je, *prihodnjo nedeljo*, v praznik sv. Imena Marije, ob 6^{1/2} zjutraj. Samo, ko bi 15. vreme bilo zelo neugodno, odloži se procesija na drugi dan, to je, na 16. sept. zjutraj ob 6. uri.

Vabimo s tem verno ljudstvo tudi drugih sosednjih far, naj bi se v obilnem številu te pobožnosti udeležilo, ter zedinjeno v molitvi za rešenje preljubega Pija IX. prosilo.

Ogled.

Človeku se prav v glavi moti, ko bere popis vseh raznih slavnost, ki so se napravile v Berlinu trem cesarjem na čast. Svečanosti — vojaške, gledališne, bakljade, muzike, obed, predstavljaja, obiskovanja — druga drugo spred sebe podijo, da ne vem, kedaj se visoka gospoda kaj oddahne. Ves čas od pretekl. petka do srede je bil raznim veselicam tako natančno odmerjen, da ostaja cesarjem in njih spremstvu komaj nekaj ur za spanje. Časniški dopisniki, ki vse ovohajo, vse sijajne slavnosti na dolgo in široko popisujejo, pazijo tudi sebosno na to, koliko časa se cesarji ali njih ministri pogovarjajo, kedar gredo se obiskat; in tako so šteli tudi minute, koliko jih je trajal pogovor ruskega ministra Gorčakov-a in pa drugi krat avstrijsko-ogerskega Andrassy-a z Bismarkom. Vsak po blizo eno uro sta bila pri njem. Po tem potle sodijo, ali je šlo za kaj važnega, ali ne. Kajti tega nihče ne verjame, da so se šli trije cesarji in ministri njihovi za zunanjestvo samo gledat v Berlin. Zagrinjalo, ki pokriva za zdaj visoke politične namene berlinskega shoda, so že začeli nekteri odmikati. Kar se tiče osnovalca tega shoda, je neki vse niti umetno spletel skoz in skoz prekanjeni Bismark, dasiravno se je dalj časa v Varzinu (kamor se hodi navadno odpočit) kujal, ko se je govorilo o prihodu našega in ruskega cesarja — kujal, češ, da je bolan, da še v Berlin ne bo mogel priti. Bo li pa kaj dobrega, kar je Bismark spletel, in o čemur se je te dni gotovo kaj sklenilo? Dvomimo. Dunajski „Vaterland“ je prinesel od nekega dopisnika, ki občuje s francoskim poslancem v Berlinu, nekaj prav zanimivih točk, okoli katerih se vrtijo, kakor on trdi, razgovori in sklepi merodajnih oseb v Berlinu. Po njegovih sporočilih bi šlo za te-le reči: 1.) Trije cesarji si zagotavljajo vzajemno njih sedanja posestva, 2.) Avstrija stopi v ožjo zvezo z Nemčijo gledé na tiste reči, ki polajšujejo javno občevanje (kupčijo itd.) z njo; skleniti bi se imela torej zastran colnih, poštnih in železničnih zadev nadrobna pogodba. 3.) Ruski car odpravi nekatere določbe, ki zavirajo občevanje z Nemčijo in Avstrijo, nasproti pa bo imel pravico, pomnožiti, kakor bo hotel, ladije v črnem morji (kar mu do sedaj od l. 1856 ni bilo pripuščeno). 4.) Kar se tiče notranje politike zveznih vlad, bode se merilo na to, da se ukrepi monarhovska moč, v kateri namen se bode ostro pazilo na tisk ter zatiralo demokratno in socialno agitovanje. 5.) Poljskim podložnikom se dovoli le toliko in takšnih (svobodnih?) ustanov, da ne bodo imeli, če se n. pr. Poljakom v eni državi kaj dovoli, njihovi rojaki v sosednji državi nikakega vzroka, vznemirjati se. Tudi se imajo trije vladarji neki zediniti v tem, kako bi šlo postopati gledé na rimske zadeve, namreč, na volitev prihodnjega papeža. Ali o tem ne ve „Vaterlandov“ porok še nič zanesljivega povedati. Ako so navedene točke resnične — verjetne so gotovo — zdi se nam 2. naj nevarniša. Tudi južno-nemške države so bile stopile iz prva, po pražkem miru l. 1866, v colno zvezo s Prusijo in volile poslance v colni parla-

ment (zbor), kateri so pa pomagali Prusiji snovati tudi politično združenje vseh nemških držav, kakor vidimo, da ga je dosegla po zadnji francoski vojski. Mnogi vidijo tedaj v colni zvezi Avstrije z Nemčijo začetek političnega utapljanja naše države v veliki Nemčiji, kakor ga že davno želé naši prusaki. Bog ne daj, da bi se 2. točka v omenjenem zmislu uresničila. Četrta točka diši po nekdanji „sveti zvezi“, samo da na mesto poprejšnjega *vladarskega* absolutizma, prišel bi zdaj absolutizem *liberalnih klik* v drž. zboru in izmed njih izvoljenih ministrov. Ako gre razumeti z besedo „status quo“ (da se namreč ohrani stan reči, kakor je zdaj) tudi v notranjih političskih zadevah držav sedanje stanje, pridemo z dežja pod kap; kajti prav to sedanje stanje je, zoper katero se vpiramo. Gospodstvo liberalstva ni po godi niti njim, ki se borijo za obveljanje zgodovinskih državnopravnih pravic i krščanskih načel, niti njim, katerim je liberalizem le polovičarija in kateri hočejo priti do poslednjih njega nasledkov. To so internacionalci. Zatorej nameravajo neki v Berlinu ustanoviti načela, po katerih bi se užugali katoličanje, (ki merijo na krščansko državo) in po drugi strani pa „internacionale“, ki meri na razrušenje vseh sedanjih državnih in družbinskih razmer. Z eno besedo „črne“ in „rudeče“ treba storiti neškodljive; to je geslo, ki tiči v točki 4. Bomo videli, ali je zapopadek 4. točke res tak. Se sono rose, fioriranno. H koncu naj pristavimo v označenje shodnih razmer in namér še to, da naš Andrassy je, kakor uni vjeti vojak v vojski, ki je rekel: „Gosp. stotnik, ta-le dva sem vjel, pa me nočeta izpustiti.“ (Andrassy-eva vjetnika, ki ga nočeta izpustiti, sta Bismark in Gorčakov).

Navlašč brzkone se je sešlo tudi rudeče društvo *internacionale* prav o tistem času v Haagu, o katerem imajo cesarji svoj shod. Znabiti, da slutijo internacionalci, kaj se v Berlinu zoper nje kuje, za to so sklenili preseliti se s svojim občnim (glavnim) svetovalstvom iz Londona v New-york (v Ameriko). Nekaj resnice je v tem, kar je zadnji „Glas“ povedal, da ni prave edinosti med internacionalskimi poslanci v Haagu. Prihodnji zbor bodo imeli v Švajci.

Vse druge zadeve so zdaj malovažne memo shoda berlinskega in onega na Holandskem. Vendar pa je svet nekako osupnilo to, da so bili začeli Francozi na francoskem koncu *Mont-Cenis-skega* železničnega predora pri Frèjus-u napravljati podkope (mine) za smodnik. To je ital. vlado jako razdražilo in letala so pisma tje in sem; kajti Italiji se je zdelo, da te mine so njej namenjene, ko bi se vnela vojska med Francijo in Italijo. Na zadnje je francoska vlada odjenjala.

V notranjih naših zadevah nič posebno zanimivega. V *ogerskem zboru* se stranke drugače urejajo, ko v poprejšnjih zborih. Levičarji (pod vodstvom Ghyczy-a), se približavajo Deakovcem, oziroma ministerstvu.

Domača novica.

(Na c. k. vladnici goriški) so do 30. t. m. razpisane 4 učiteljske službe, dve slovenski in dve italijanski s plačo določeno v postavi od $19\frac{1}{3}$ t. l. Prosilci morajo znati razen dotičnega deželnega — kot učnega — tudi nemški jezik.

Razne vesti.

— *Za nov velik zvon na sv. Gori* je 4. t. m. znana dobrotnica raznih cerkvà, gospa Kalistar-ca iz Trsta, 500 gold. podarila. To je prvi donesek za napravo slovečemu našemu svetišču pristojnega zvonila. Od sih mal se bodo začeli nabirati mili darovi v ta-isti namen. — Marsikaj se je 2. sept. ljudem, ki so bili na sv. Gori, vtisnilo v srce in v spomin, da jim ostane nepozabljivo. Med te vtise spada gotovo tudi ta, da je sv. Gora zdaj vsa druga, kakor prej. Več se je poslednja leta storilo in popravilo, kakor veliko let poprej. Ne le, da je za spodobna prenočišča obilno preskrbljeno, tudi veličastna cerkev se je vsa pomladila. Ponovljen je križev pot ponovljene so velike slike po stenah od znotrej; od zunaj pa zvonik in hospic lepo porajhan

in posebno za znažnost se veliko skrbi. Je pa tudi že poznati, da ljudje, kar je nekaj časa, veliko rajši na sv. Goro hodijo; to se je pokazalo očitno n. pr. preteklo nedeljo, 8. t. m. Že veliko let nismo videli po Gorici toliko romarjev od tržaške strani, kakor letos. Za vse pa gre hvala gosp. ravnatelju, prč. g. *Lovr. Rutar-ju*, ki je mož v vsakem oziru na pravem mestu, in pa č. oskrbništvu sploh, ki se ž njim tako lepo vjema in ga podpira. Nadjamo se, da bomo imeli večkrat kaj novega in lepega o sv. Gori sporočevati.

V večni spomin Pijevega shoda na sv. Gori 2. sept. misli kat. družba goriška dati napraviti ploščo s primernim napisom.

Sv. maš na sv. Gori je bilo 5. sept. t. l. 72. Večina duhovnikov je v mestu ali sploh drugde maševala.

— *Za vikarjevo poslopje v Kronpergu*, ki se ravno zida, podarili ste Nj. veličanstvi cesar Ferdinand in cesarica Marijana 500 gold.

— *Nič ni tako skrito, da ne bi bilo kdaj očitno.* — Zasačila je žandarmerija nekega tatu ali deležnika tatovske družbe v Ločniku, z imenom F. Našle so se v njegovi kleti zakopa ne reči, ukradene deloma že pred mnogo leti. Med temi rečmi so tudi nekatere iz romarske cerkve na otoku Barbani, ukradene že l. 1855 (po dnevi med mašo), katerih vrednost znaša blizo 700 gold. — Gotovo pridejo tudi še druge cerkvene reči na dan.

— *Pri večerni bakljadi in muziki v Berlinu*, cesarjem na čast, bilo je 1124 muzikantov (z bobnarji vred) in 400 bakelj.

— *Nove maše* so bile in bodo: V nedeljo $\frac{8}{9}$ v Gorici 3. na Placuti g. Ziak, pri č. Uršulinaricah g. Fr. Tomšič, na Kostanjevici Frančiškan, g. Bernardin Pelikan (Goričan); v Podgori g. Bandel, v Vojščici g. Ferfolja, pri sv. Luciji g. Kovačič, v Kobaridu g. Kurinčič. — $\frac{15}{9}$ v Gabrijah (pri Sovodnjah) gosp. Jož. Tomšič, v Št. Ferjanu g. Terpin; $\frac{22}{9}$ v Prvačini g. Zorn.

— *„Slovenske Matice“ VIII. zbor* bo 26. t. m., v katerem se bode med drugim volilo tudi 11 odbornikov. Odsek za dopolnitev volitev v Ljubljani nasvetuje te-le p. n. gg. ude za odbornike: Ljubljanske družbenike: Dr. J. Poklukar-ja, dr. R. Razlaga, Fr. Sovana, dr. Jur. Strbenec-a, Iv. Tomšič-a, dr. L. Vončina-o; — vnanje: Mihaela Hermana, Franca Kosarja, Drag. Šavnika; dr. J. Tonkli-a, Andr. Winkler-ja. — „Glas“ priporoča tudi te gg. družbenike. Da se glasovi preveč ne raztresejo, naj zapišejo častiti družbeniki po Goriškem imena omenjenih udov na svoj volilni list, ter ga sami naravnost ali po svojem poverjeniku pošljejo Matičinemu tajništvu ali odboru.

— *„Lehrertag“ (učiteljski zbor) celovski*, 31. avg., 1. in 2. sept. t. l. je sprejel hvalevreden sklep, da prihodnje leto — ne bode avstrijskega učiteljskega zbora. Glavni namen kolovodjem v taci zborih je ta, da napadajo božje razodetje in sv. vero. Kakor se je razsajalo unih let v Beču, Brnu, in lansko leto v Linzu, tako letos v Celovcu, samo da se je manj „govornikov“ šopirilo in manj prikimovalnih poslušalcev shoda udeležilo, ako-ravno je bilo v mesto mnogo učiteljev (zarad polajšane vožnje po železnici) prihitelo. — Petnajst resolucij je zbor odobril, ktere se pa več ali manj nanašajo skor na vse drugo bolj, nego na šolo. Glavna skrb je bila dunajskim vekačem- kolovodjem, da so sklenili, da v ljudski šoli ne bi se smelo učiti nikako konfesionalno verstvo, in pa da npravsa obnaša učiteljev naj bi ne bila pod nadzorom domačega šolskega sveta. — Kdo še ne vidi, kam pes taco molí?

— *Tisti čas, ko je bil pomenljivi shod na sv. Gori*, sukali so se razgovori po kavarnah in gostilnicah goriških sosebno krog tega dogodka. Med drugim se je tudi ugibalo, *koliko denarja je došlo o tej priliki* na sveto Goro. Nekdo, znabiti izmed tistih, ki so ni davno v „Triester Zeitung-i“ razpravljali, koliko dohodkov je imela sv. Gora nekda in koliko jih ima zdaj, je preudaril dohodek 2. sept. t. l. na kakih 16 tisuč gold. Oj, da bi jih cerkev res imela, kaj ne bi se dalo vse napraviti?! Ali naših ljudi ni nihče „drl“, kakor liberalni časniki tako radi poudarjajo. Pri pridigah ni bilo slišati nikakega oznanila zastran milošnje, niti za sv. Očeta, niti za kaj drugega; brala se je milošnja, kakor po navadi. Žal nam je, da moramo omenjenemu širokoustnežu in tovarušem njegovim račun prekrizati. Ako odbijemo blizo petino že popred nabrane milošnje od skupnega zneska, ki se je $\frac{2}{9}$ oskrbništvu izročil, pokaže se samih še ne prav 400 gold. Torej pride, ako vzamemo, da je bilo 40 tisuč ljudi zbranih, na vsako glavo *en sold*. In ti denarji ne pojdejo „na ptuje“, ampak zagrne se ž njimi en del primanjkljeja, ki ga kaže cerkveni račun zarad mnogih (na drugem mestu v današnjem listu razloženih) poprav. Pa tudi za dan shoda je imelo oskrbništvu veliko stroškov, ki se ne dajo drugače poravnati, nego po milih darovih vernikov. — Toliko v poduk onim, ki sprevračijo in pačijo vse, karkoli cerkev ali duhovščina počne.

— *Čuden papež*. Sedanji prestvoritelji sveta se mnogokrat

poslužujejo priložnosti, ktera se jim ponudi, da jasno v dejanji pokažejo, kako mišljenje imajo nasproti katoliški cerkvi i njenim napravam. Marsiktero zbleknejo kar nepremišljeno, ktera bridko žali katoliško čuvstvo, — ktera pa ne ostane popolno pozabljena, ampak mnogokrat se pokaže, da ima i toliko zasramovana meniška halja srečen dovtip, s katerim se zlobno zasramovanje brezbožnežev zdatno po vrednosti odvrne. Tako n. pr. je bila nekoč pri grofu T. na Ogrskem odlična družba zbrana; en družnik zapazi z okna nekega meniha, kateri je mile darove za samostan pobiral, i ga, da bi pri mizi malo bolj „fletno“ vzgledalo, k obedu povabi, kar povabljenec hvaležno sprejme. Nij treba pripovedovati, koliko grenkih je moral menih požreti, a v svoji potrpežljivosti nij se zmenil za taka napadanja. Kar na enkrat pridere v sobo velikansk pes. Od vseh strani se slišijo kriki: „Papež, papež!“ „Vidite, gospod menih,“ — se potem nekdo iz družbe oglasi, — „tudi mi imamo papeža.“ Se ve, da prikima smehljaje se menih i dostavi: „Kakoršna vera, takošen papež.“ Zasramovalcem so te besede jezik zavezale.

— *Hitre noge večkrat dobro ugodé*. Slišijo se večkrat besede, da je svet povsod i vedno enak. J ne tudi vse po krivici. Hrabrih mož n. pr., kateri se pri vsaki priložnosti, ktera ni po njih prvošnjem okusu, širokoustijo i v svojej liberalnosti raznovrstno zapreke stavijo, i kateri se na zadnje, ako zaslišijo od kake strani le rahlo stopinjico, v beg zakadé — taci junakov ne pomanjkuje nikjer. Tako sta n. pr. v Rimu dva lupeža v neki cerkvi krstno vodo skrunila i jo po tleh razlivala; a ko sta zapazila, da se ljudstvo bliža, — sta jo koj potegnili! Pri nas so imeli nekteri „illuminati“ spadajoči k regimentu „reiss'auss“ prvega septembra po noči to posebno veselje, da so s procesijo mimogredočega in cerkveno oblečenega duhovna, z besedo „mascchera“ i enacimi pitali. A ko zaslišijo iz nekega kota grozeče besede: „mascalzoni, birbanti“; ko zapazijo, da nij od strani ljudstva njih koža varna — so jo junaki pofulili! To ste nam nositelji i branitelji liberalizma!

— Gospod minister za bogočastje in uk je imenoval ravnatelja c. k. komisije za preskuševanje učiteljev občnih ljudskih in meščanskih šol v Gorici vodjo c. k. višega gimnazija, Franca Schaffenhauer — ja, za namestnika njegovega vodjo c. k. učiteljskega izobraževališča, Petra Rajakovič-a, ude te komisije pa c. k. profesorja gimnazijskega Jožefa Kulot-a in Franca Hafner-ja in kateheta gimnazijskega, Andreja Marušič-a, potem profesorja in namestovalnega ravnatelja c. k. višje realke, Antona Diak-a, profesorje c. k. učiteljskega izobraževališča Jožefa Motz-a, Franca Vodopivec-a in Franca Budal-a, nadučitelja in voditelja karminškega, duh. Petra Fabris-a, podučitelja c. k. vadnice goriške Valentina Kumar-ja, učitelja te iste šole, Antona Hribar-ja za muziko, učitelja telovadbe, Alojzija Kuršen-a, za telovadstvo, ravnatelja deželne zavoda za gluhoneme, duh. Andreja Pavletič-a, za gluhonemstvo, profesorja deželne kmetijske šole, Frančiška Povše-ta, za kmetijstvo in učiteljico estne šole v Gorici, Ana Magrini-evko za ženske rokotvore.

Hranilnice goriške

delovanje (gestione)

meseca avgusta 1872.

	v bankovich	v srebru
Novo naloženih kapitalov	11881 —	1640 50
Obresti od posojenih kapitalov	731 —	—
Posojenih kapitalov je bilo povernjenih	1646 27	67 50
Došlo	14258 27	1708 —
Izplačalo se je { naloženih kapitalov	7049 —	1218 —
{ obresti od nalož. kapitalov	1165 42	373 23
Posodilo { na zemljišča in hiše	12430 —	2700 —
{ na obligacije	1450 —	—
Izdalo	22094 42	4291 23

Borsni kurzi na Dunaji 15 avgusta.

Državne oblig. v srebru	gl 71 s. 25
„ „ papirju	„ 66 „ 30
Posojilo leta 1860	„ 126 „ 50
Napoleon d'or	„ 8 „ 69
Cekini	„ 5 „ 24
Adžjo srebra	„ 107 „ 65

Listnica uredništva: g. M., prihodnjič; g. H., prosimo; g. K. K. v K., povemo pismeno; g. R. v V., dovoljeno in na poti.